

ÅRSMELDING
2010

Senter for utdanningsforskning

HØGSKOLEN I BERGEN

Senter for utdanningsforskning

Senter for utdanningsforskning er ett av fem forskningssentre ved Høgskolen i Bergen og tilknyttet avdeling for lærerutdanning. Senteret arbeider med å identifisere forskningsbehov, bygge opp kunnskapsgrunnlag for lærerutdanning, barnehage- og skolesektoren, og utføre forskningsoppdrag for ulike instanser. Arrangering av forskningsseminarer og konferanser, initiering av forskning samt stimulering til økt FoU-virksomhet (forskning og utvikling) ved avdelingen er også en viktig del av senterets oppgaver.

Et overordnet mål for Senter for utdanningsforskning er å utvikle innsikter som kan fremme demokratisk innovasjon, sosial likhet og medborgerskap gjennom blant annet ved å forske og fokusere på sammenhenger mellom kunnskap, kultur, utdanning, dannelse og identitet.

Det strategiske forskningsprogrammet "Lærerprofesjonalitet" har en sentral funksjon i senteret gjennom å organisere en rekke prosjekter, deriblant flere NFR-støttede (Norges forskningsråd), som alle er profesjonsrelatert. Utover dette organiserer senteret også en rekke andre typer utdanningsorienterte forskningsprosjekt og forskningsbaserte utviklingsprosjekt.

Ellers har senteret i løpet av året arrangert flere kurs på ph.d.-nivå, en rekke forskningsseminarer og -konferanser og andre internasjonale fagkonferanser, og vært stadig mer aktiv i forbindelse med forskerutveksling fra ulike deler av verden.

Bjørg Kristin Selvik
Dekan

Tom Are Trippestad
Senterleder

Foto: Mauricio Pavez, Høgskolen i Bergen

Prosjektledere: Professor Thorolf Krüger og senterleder, ph.d Tom Are Trippestad

LÆRERPROFESJONALITET – PROSJEKTER

*Prosjektledere: Professor Thorolf Krüger
Senterleder, ph.d Tom Are Trippestad*

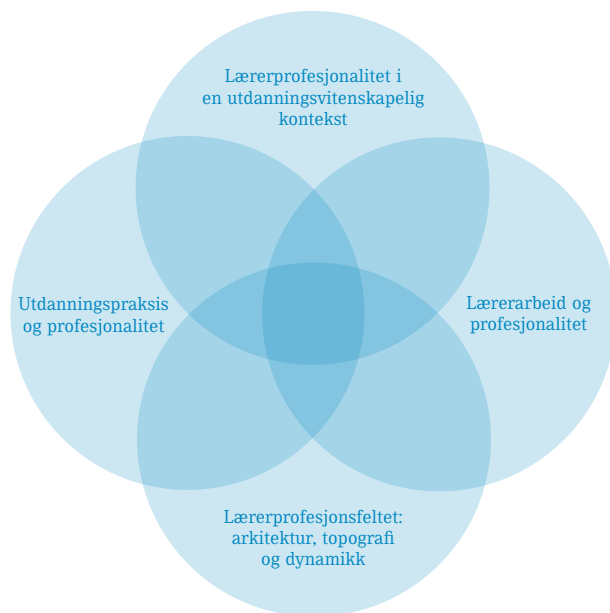
Prosjektperiode: 2009–2018

Forskningsprogrammet "Lærerprofesjonalitet" er ett av høgskolens strategiske forskningsprogram. Programmet omfatter alle fagområder i barnehage og skoleverk, og består av prosjekter som alle fokuserer på aspekter ved lærerarbeid /didaktisk praksis som profesjonsutøvelse.

Programmet ledes av professor Thorolf Krüger og senterleder ph.d Tom Are Trippestad. Sammen med professor Inger Eriksson utgjør de tre forskningsprogrammets ledergruppe. En ekstern referansegruppe med professor Berit Bae fra Høgskolen i Oslo og associate professor John Krejsler, Danmarks Pædagogiske Universitet, er også tilknyttet programmet.

Programmet organiseres innenfor Senter for utdanningsforskning. Per desember 2010 består forskningsprogrammet av 30 delprosjekter fordelt på fire forskningsområder, med lærerprofesjonen som samlende fokus. De ulike forskerne utforsker ulike sammenhenger mellom utdanning, vitenskap og yrkesutøvelse (se nedenfor).

I alt er fem professorer, syv stipendiater og en rekke forskere involvert i programmets prosjekter.

Prosjektene utforskes innenfor en dynamisk struktur. Det innebærer blant annet at de utveksler og diskuterer gjensidig erfaringer fra de ulike områder/delprosjekter. Slik bidrar de sammen til det empiriske grunnlaget for utforskningen av lærerprofesjonalitet og også til kontinuerlig utfordring av nye problemstillinger.

Den dynamiske strukturen innebærer også at nye delprosjekter kan komme til, at de i noen grad kan samordnes, eventuelt justeres i forhold til blant annet aktualitet, tilgjengelig forskerkompetanse og finansieringsmuligheter.

Lærerprofesjonalitet i en utdanningsvitenskapelig kontekst

Prosjektleder: Professor Thorolf Krüger

Prosjektperiode: 2010–desember 2011

Delprosjektet problematiserer og operasjonaliserer begrepet lærerprofesjonalitet, begrunner temaet og diskuterer hvordan det kan gjøres forskbart. Det beskriver programmets vitenskapsteoretiske perspektiv, sosial epistemologi (erkjennelsesteori), og diskuterer hvordan dette har potensiale for å forstå lærerarbeid som profesjonsarbeid.

Sentralt for det sosiale epistemologiske perspektivet er den vekt det legger på det å forstå forskningsobjektet i et felt- eller romlig perspektiv. I den sammenheng er det gjort en kartleggingsstudie av lærerprofesjonsfeltet, dets arkitektur, topografi og dynamikk. Sentrale agenter, relasjoner og andre formende krefter i feltet som er med på å sette dagsorden for problematikk om lærerarbeid som profesjonsutøvelse har vært kartlagt. Diskurser som sirkulerer i feltet om lærerarbeid som profesjonsarbeid har vært identifisert.

Gjennom denne innledende problematiseringen vil også delprosjektet ha en forberedende og åpnende funksjon for andre delprosjekter i andre delområder.

Foto: Mauricio Pavez, Høgskolen i Bergen

Prosjektleder: Senterleder ph.d Tom Are Trippestad

Dannings- og meningsteoretiske tilnærminger til utdanningsvitenskap og lærerprofesjonalitet

Prosjektleder: Senterleder ph.d Tom Are Trippestad

Prosjektperiode: 2010– (pågående)

Prosjektet sikter mot å synliggjøre kompetansen Høgskolen i Bergen/Avdeling for lærer-utdanning har på dannels- og meningsteori, utvikle den, føre kompetansen sammen og få til et konsentrert og konstruktivt samarbeid i de nyetablerte forskergruppene ved avdelingen. Viktige stikkord her er publisering i anerkjente vitenskapelige tidsskrifter og arbeid med søknader om eksterne forskningsmidler. Kompetansen skal danne grunnlag for nyskapende, tverrfaglige forskning innenfor "Lærerprofesjonalitet" og være i front i utdanningsvitenskap.

Danningsbegrepet og ulike former for meningsteori har stått sentralt som nyskapende tema og metodiske tilnærminger (teksttilnærminger, kulturanalyse, diskursanalyse og nyretorikk) blant humanistiske fag og etter hvert i noen grad i samfunnsvitenskapene. Meningsteori slik den utspiller seg innenfor den språklige og ikoniske vendingen, er i dag i den teoretiske og metodiske front i humaniora og samfunnsvitenskaper. Begreper som danning, kunnskapsproduksjon, kunnskapsutvikling og kunnskapsorganisering er sentrale – begreper som også har en nøkkelfunksjon i forskningsprogrammet.

En viktig del av dette delprosjektet, og også av forskningsprogrammet generelt, utgjøres av diskusjons- og møtestedet FORUD (Forum for utdanningsvitenskap og dannelsproblematikk). Les mer: www.hib.no/senter/suf/FORUD.asp.

Foto: Mauricio Pavez, Høgskolen i Bergen

Prosjektleder: Senterleder ph.d Tom Are Trippestad

The Glocal Teacher – internasjonale komparative studier av lærerprofesjonsidentitet

Prosjektleder: Senterleder ph.d Tom Are Trippestad

Prosjektperiode: 2010– (pågående)

Lærerprofesjonsfeltet inkluderer den internasjonale arena. Lærere skal danne elever og samfunn til å takle fremtidige utfordringer. Problematikkene man vil møte, vil være lokale og samtidig av global karakter. Globaliseringen er i dag uten tilstrekkelig institusjonalisering. Lærerne og lærerutdanningene vil være blant de viktigste institusjonene å utvikle for å møte en slik problematikk.

Forbindelsen mellom det lokale og globale kalles gjerne et "glokalt" perspektiv. Den globale problematikken eksisterer i lys av lokale problematikker og motsatt. Moderne lærerutdanninger er utviklet innenfor nasjonalstatens rammer og innenfor nasjonal logikk, og kan like gjerne være til hinder for denne type institusjonalisering som en hjelp til å møte utfordringene.

The Glocal Teacher tar sikte på å problematisere, identifisere, danne og utvikle kunnskaper og perspektiver hos lærere på tvers av kulturer og nasjonalstater under global problematikk. Prosjektet er normativt ved sin ambisjon om å utvikle dannelses- og meningsteoretiske modeller for møtet mellom den gløkale lærer som utdanner den universelle eleven til å kunne møte de gløkale utfordringene.

Prosjektet vil også ha en samordnende funksjon for en del av delprosjektene og vil også trekke på/og samarbeide med disse.

Foto: Mauricio Pavez, Høgskolen i Bergen.

Prosjektleder: Professor Inger Eriksson

Læreres kunnskapsoppdrag: om lærerprofesjonalitet, kunnskapskultur og dannelsingspotensiale

Prosjektleder: Professor Inger Eriksson

Prosjektperiode: januar 2011–desember 2014

Tradisjonell profesjonsforskning har i høy utstrekning en kunnskapsinteresse som handler om å beskrive, forklare og problematisere det som i vid mening ses som lærerens profesjonelle yrkesutøvelse. Dette er en forskning som i første rekke har blitt utviklet innenfor og for det vitenskapelige samfunnet og hvis resultat siden kan anvendes i lærerutdanningen. Svært lite av profesjonsforskningen har hatt fokus på å utvikle læreres profesjonelle kunnskapsbase (den base som skal ligge til grunn for de profesjonelle overveielser som etterspørres i praksis).

Profesjonsforskningen kan derfor selv ha behov for å utvikle nye former. Det fins i dag interessante forskningsmodeller som har som sin kunnskapsinteresse i å utvikle undervisningen (for eksempel design experiment, developmental teaching, learning studies, epistemic games) som kan utgjøre redskap for en profesjonsforskning som tar sikte på en ny type kunnskapsproduksjon.

Profesjonell kunnskapsbase

En måte kan være å skape forutsetning for ulike former for kollaborative prosjekt der forskere sammen med virksomme lærere utforsker og utvikle kunnskaper som kan bidra til utviklingen av læreres profesjonelle kunnskapsbase. Dette innebærer å utvikle nye måter å forstå kunnskapens innhold; hva som gir opphav til vanskeligheter; hva som skaper forutsetninger for læring og hva som er til hinder i en viss undervisning osv.

Forbedre undervisningen

Dette prosjektet tar form av en serie kollaborative delprosjekt der forskere/lærer-utdannere/ studenter sammen med virksomme lærere/førskolelærere utvikler kunnskaper om kunnskapens innhold og former, det didaktisk potensielle og det realiserte kunnskapsinnholdet i en viss undervisningspraksis samtidig som selve undervisningen kan kvalifiseres/forbedres og nye redskaper kan utvikles.

Undervisningspraksis og lærerprofesjonalitet

Prosjektledere: Professor Inger Eriksson

Prosjektperiode: 01.09. 2010 –01.09. 2014

Mål

Forskningsprosjektet Undervisningspraksis og lærerprofesjonalitet vil prøve ut om modellen Lesson Study kan være et verktøy for systematisk forbedring av undervisningspraksis i en lærergruppe.

Om prosjektet

Forskningsprosjektet tar utgangspunkt i ønsker fra grunnskolelærere om forbedring av egen undervisningspraksis. Det vil i dette arbeidet bli prøvd ut om modellen Lesson Study kan være en modell for systematisk forbedring av undervisningspraksis i en lærergruppe.

Modellen innebærer at lærere samarbeider om planlegging, gjennomføring og analyse av undervisningstimer. Enkelttimer planlegges og dokumenteres gjennom bruk av videofilming, og deretter analyseres timene i fellesskap. I modellen er interaktivitet sentralt, altså syklusen som består i å gjennomføre, forbedre og prøve på nytt. Lesson Study handler om utvikling av egen profesjonalitet for å forbedre elevenes læring (Fernandez, 2008).

Med utgangspunkt i målene for elevenes læring, og eventuelle vansker med å nå dem, foretas en kollektiv planlegging av en enkelt undervisningsøkt, en Research Lesson, og datamaterialet fra denne økten er utgangspunkt for analyse, refleksjon og forbedring (Lewis, 2002).

Prosjektdeltakere: To lærere fra grunnskolen, Førstelektor Gerd Grimsæth, høgskolelektor Bjørg Oddrun Hallås, høgskolelektor Trygve Tollefsen, masterstudent Bjørn Grande (alle HiB)

Prosjektleder: Førsteamanuensis ph.d. Elin Eriksen Ødegaard

Barnehagen som danningsarena

Prosjektleder: Førsteamanuensis ph.d. Elin Eriksen Ødegaard

Prosjektperiode: 2009–2013

Mål

Prosjektet ønsker å frambringe ny kunnskap om vilkår for barnehagens praksis og de prosesser som faktisk foregår der ved

- å skape beskrivende kunnskap om barns danningsprosesser i institusjonen barnehage
- å skape reflekterende og teoretisk kunnskap om hvordan studere barnehagen som en danningsarena

Om prosjektet

Barnehagen er med å forme barn som mennesker. Sentrale spørsmål i dette prosjektet er hvordan innholdet i barnehagen blir tilskrevet kulturell verdi og hvordan praksis utfolder seg, ordnes og gir barn en arena å skape mening og nye identiteter i.

Barnehagen er et mangedimensjonalt rom der for eksempel leketøy og læremidler som er gjort tilgjengelige for barn, måter det snakkes, tenkes og handles, utgjør vilkår for barnehagen som danningsarena.

Gjennom teoretiske bidrag og beskrivelser bidrar forskergruppen med kunnskap og innsikter om komplekse sammenhenger i barnehagens virksomhet. Bidragene er også av problematiserende karakter: Hva innebærer kultur- og meningsskapende prosesser? Hva er identitet og lærerprofesjonalitet ?

Hovedprosjektet startet høsten 2009 med finansiering fra Norges Forskningsråd (NFR) innenfor programmet Strategiske høgskoleprosjekter og samarbeider blant annet med barnehager i Bergen kommune, East China Normal University (ECNU) og Norsk Senter for Barneforskning, NTNU.

Status 2010

Forskergruppen har arbeidet med datainnsamling og begynnende analyser som er blitt presentert på seminarer, fagkonferanser og i fagartikler. Danning er studert som små barns selviscenesettelser, deltakelse i samtalefortellinger og lek med mere.

I disse studiene beskrives hvordan barn bidrar til innholdssiden i barnehagen samtidig som de innvies i kulturelle tenke-, samtale- og kroppslige måter å være på. Danning er også studert som førskolelæreres tenke- og handlingsmåter.

Videre har vi identifisert noen artefakter («gjenstand» laget av mennesker) og stedspraksiser av spesiell interesse og studert hvordan disse blir tatt i bruk av barn og voksne i barnehagen. Det har vært språklige, medierende og kulturbærende artefakter som fortellinger, utvalgte leketøy, læremidler, materiell og objekter til bruk i musikk og naturfagsaktiviteter. Prosjektet har hatt både nasjonal og internasjonal formidling til målgruppene forskerfeller, allmennheten og barnehagefolk.

Forskergruppen har bestått av: Elin Eriksen Ødegaard, Thorolf Krüger og Inger Eriksson, Åsta Birkeland, Anne S. E. Hammer, Tom Are Trippestad, He-Min (post.doc fra NFR/ECNU med opphold v/HiB fra oktober 2009 til august 2010), Jan-Helge Kallestad, Ida Knudsen, Randi Moe, Grete Nordvik, Svein Ole Sataøen, Tiri Bergesen Schei. Stipendiater i prosjekter er Ida Marie Lyså og Liv Torunn Grindheim (fra høsten 2010).

Foto: Trygve Tollefsen, Høgskolen i Bergen

Prosjektleder: Dr. philos. Kari Flornes

Den informasjonskompetente lærer

Prosjektleder: Dr. philos. Kari Flornes

Prosjektperiode: 2009–2014

Mål

Prosjektet er et forsknings- og utviklingsprosjekt der målet er å integrere informasjonskompetanse i utdannelsen av grunnskolelærere og videreutvikle skolebibliotekets og skolebibliotekarens rolle i grunnskolen.

Om prosjektet

Prosjektet samarbeider med fem utvalgte praksiskoler/grunnskoler som ligger i de tre kommunene Bergen, Fjell og Os i Hordaland fylke. Elevene søker informasjon både på Internett og i bibliotekets samlinger. Sosiale nettmedier som blogger og wikis aktualiserer elevens rolle som tekstprodusent, ikke bare som mottaker av informasjon. Web 2.0-verktøyene krever en form for digital kompetanse som inngår i det bibliotekfaglige begrepet informasjonskompetanse. Faglig står undervisningsfaget RLE sentralt.

Status 2010

I 2010 startet prosjektskolene med å implementere utviklingsplanene for skolebiblioteket. Fylkesbiblioteket bisto med bibliotekespertise på noen av skolene. Høsten 2010 ble det arrangert en Pestalozzi-workshop i Bergen med utgangspunkt i prosjektet og i regi av Senter for utdanningsforskning (SUF). Lærere og skolebibliotekarer fra 19 forskjellige land deltok og blant de norske deltakerne var det med både lærere og rektorer fra prosjektet. Prosjektet søkes videreført i form av et forskningsprosjekt i PRAKUT-programmet med følgende deltakere:

HiB: Førsteamanuensis Tormod Tobiassen, Høgskolelektor Trygve Tollefsen, førsteamanuensis Kari Flornes og to bibliotekarer ved biblioteket ved lærerutdanningen

Skoler: Søfteland skole v/ rektor Anne Fristad, Fjell Ungdomsskole v/ inspektør Britt Eide Knudsen, Tranevågen Ungdomsskole v/ Bente Leirvik

Eksterne utenlandske samarbeidspartnere: Professor Jack Whitehead, University of Bath, Hovedbibliotekar Alexandra Papazoglou, Athen

Foto: Mauricio Perez, Høgskolen i Bergen

Prosjektleder: Professor Thorolf Krüger

Lærerutdanning som kunnskapsorganisasjon og dannelsingsarena

Prosjektleder: Professor Thorolf Krüger

Prosjektperiode: 2010– (pågående)

Gjennom sitt samfunnsmandat og samfunnsoppdrag som leverandør av lærere med profesjonalitet, må lærerutdanningen kunne anses som en svært sentral arena innenfor lærerprofesjonsfeltet. Dette utfordrer til en nærmere utforskning av lærerutdanningen som kunnskapsorganisasjon og dannelsingsarena.

I dette prosjektet drøftes først begrepet (lærer)utdanningsinstitusjon. Deretter problematiseres hva et sosialt epistemologisk perspektiv på institusjonspraksis innebærer og hvilke potensialer det kan representere for å forstå mulighetsbetingelser for kunnskap og danning, dannelsingsarenaer, dannelsingsprosesser og dannelsingsmekanismer.

I dette ligger ikke bare hvordan subjekter (lærerstudenter så vel som utdannere) dannes innenfor institusjonspraksiser, men også hvordan dannelsingsarenaer i seg selv utformes, og de anordninger, relasjoner, fag og didaktiske utdanningspraksiser som konstituerer disse. I utforskning av dette blir forholdet mellom makt og kunnskap sentralt. Dette forholdet drøftes blant annet med tanke på hvordan det er innskrevet i ulike aspekter ved lærerutdanning og ved forskning på og i lærerutdanning.

Læringsamtalen i matematikkfagets praksis – LIMP

Prosjektleder: Professor dr. philos. Marit Johnsen-Høines

Prosjektperiode: 01.08. 2007–01.08. 2012

Mål

Prosjektet skal bidra til å heve kvaliteten på matematikkundervisning i skole og lærerutdanning gjennom forskningsbasert tilnærming. Forskningen skal gi ny og bedre innsikt om sammenhenger mellom kommunikasjon og læring.

Om prosjektet

LIMP er støttet av Norges forskningsråd med 4 millioner kroner. Prosjektet er rettet inn mot å studere samtaleens betydning for læring i matematikk. Det innebærer å studere hvordan samtaler har ulike kvaliteter og hvordan det preger kvaliteter ved kunnskapen som utvikles.

Prosjektet er rettet mot grunnskoleelevers læring. Det er også knyttet til matematikkstudenters praksisopplæring. LIMP henter materiale fra og samarbeider med skoler i Bergensområdet som samarbeider med lokalmiljø og næringsliv.

Undervisningsformene som utvikles, veksler mellom klasseromsundervisning og bruk av matematikk på en arbeidsplass. Samtaler og læring fremstår ulikt i så ulike sammenhenger. Tømreren, mekanikeren og læreren snakker med elever på forskjellige måter om hva matematikk er, om hvordan kunnskapen er viktig og hvordan den brukes. Redskapene som brukes i og utenfor klasserommet, er ikke de samme, krav til vurderinger og nøyaktighet blir ulike. Mens kunnskapen skal dokumenteres gjennom at elever mestrer oppgaver i skolen, skal kunnskapen fungere målrettet for produksjon på arbeidsplassene.

Erfaringer om dette får betydning for hva elevene lærer, og for hvordan de tenker om det de lærer. Det får betydning for hvordan de utvikler interesser og motivasjon når det gjelder læring i matematikk. Forskingen er rettet inn mot å legge til rette for og studere samtaler og læring i slike sammenhenger.

Når en i prosjektet studerer hvordan elevene lærer ved å bevege seg mellom skole og arbeidsplass, knyttes dette også til lærerstudenters praksisopplæring. Lærere og studenter deltar i en samarbeidende og utprøvende praksis. De tar del i forskningsaktiviteter, de legger til rette for og studerer elevers kommunikasjon og læring i samarbeid med forskere. LIMP er også rettet inn mot å studere studenters kommunikasjon og læring. En studerer hvordan slik praksisrelatert samhandling gir grunnlag for profesjonalisering som matematikklærere.

LIMP har vært del av forskningskonsortiet Teaching Better Mathematics (TBM) (Universitetet i Agder, Høgskolene i Bergen, Bodø, Oslo og Sør-Trøndelag) som også er NFR-finansiert.

Status 2010

Forskningsaktiviteten har bestått i analyse av data, populærvitenskaplig og vitenskaplig publisering nasjonalt og internasjonalt, skriftlig og muntlig. En har etablert praksis-samarbeid, foretatt innsamling av nye data og utvikling av modeller for videre (forsknings-) praksis. <http://www.hib.no/fou/limp>

Forskere i prosjektet: professor Marit Johnsen-Høines, professor Helle Alrø (Universitetet i Aalborg), førsteamanuensis Gert Monstad Hana, førsteamanuensis Ragnhild Hansen, høgskolelektor Inger Elin Lilland, høgskolelektor Beate Lode, stipendiat og førstelektor Toril Eskeland Rangnes.

Andre prosjekter innen *Lærerprofesjonalitet*

Lærerarbeid, lærerutdanning og etisk ansvar

Prosjektleder: Førstelektor Torstein Selvik

Prosjektperiode: 2010–2012

Lærerprofesjonalitet impliserer grunnleggende sett etiske problemstillinger. Dette prosjektet fokuserer på yrkesetisk kompetanse i profesjonsutdanninger høgskolen gir tilbud om.

Med utgangspunkt i nyere (nyaristotelisk) dydsetikk og kommunitaristiske tradisjoner, og også med åpenhet mot fenomenologiske perspektiv vil prosjektet utforske hva og hvordan en god profesjonsutøver og profesjonsutdanner er, med primærfokus på lærerutdanning/lærerpraksis.

Aktuelle delaspesker vil være; juss og etikk (ulike perspektiver i forståelsen av ansvar), profesjonsetikk og språk (profesjonsetikkens terminologi), profesjonsetikk og didaktikk og yrkesetiske retningslinjer i profesjonsutøvelsen.

Didaktisk skjønn som aspekt ved lærerprofesjonalitet

Prosjektleder: Førstelektor Gerd Grimsæth

Prosjektperiode: 2009–2011

En stor del av lærerens virksomhet dreier seg om å vurdere utfordringer i ofte meget sammensatte og ubestemte situasjoner. Lærerprofesjonalitet impliserer således hvordan handle i didaktiske situasjoner uten eksplisitte regler å følge, man handler på skjønn.

Som epistemisk kategori (som angår den sikre viten) er skjønn en bedømmende virksomhet under betingelser av ubestemthet (Grimen og Molander 2008). Allmenne handlingsregler gir sjelden entydige konklusjoner om hva som bør gjøres i konkrete tilfeller.

Delprosjektet utforsker under hvilke betingelser i skolesituasjoner at skjønn er uomgjengelig; hva karakteriserer skjønn som resonneringsform; de normative ramme-verkene eller prinsippene som skjønn bindes av (skjønnets normative kontekster) og hvorfor skjønn kan være problematisk i didaktiske situasjoner.

Lærende skoler – Bergen

Prosjektledere: Førsteamanuensis Jan Helge Kallestad
Førsteamanuensis Nina Grieg Viig

Prosjektperiode: 2008–2011

Mål

Det overordnede målet for Lærende skoler – Bergen er å bidra til å utvikle skoler som lærende organisasjoner og å utvikle kunnskap om slike prosesser. Prosjektet er et samarbeid mellom fire grunnskoler i Bergen, ansatte ved lærerutdanningen ved Høgskolen i Bergen (fra samfunnsfag- og pedagogikkseksjonene) og professor Tom Tiller ved NorAforsk (Universitetet i Tromsø).

Status for 2010

Deltakerne (ledergruppe/plangruppe) rapporterte bedre faglig forståelse av det å være en lærende organisasjon og bedre handlingskompetanse i forhold til å utvikle skolen videre. Vi har også valgt å undersøke i hvilken grad lærerne ved skolene opplever en endring i samsvar med målsettingen for prosjektet (mer lærende skoler). Prosjektet utviklet derfor et eget spørreskjema som har blitt brukt i skolene før sommeren 2010.

Funn

Spørsmålene i skjemaet utgjør en indeks som ser ut til å måle fenomenet kollektiv læring med høy statistisk reliabilitet. Resultatet viser at lærerne faktisk har opplevd en endring på skolene i retning av mer kollektiv læring.

Prosjektdeltakere: Førsteamanuensis Jan Helge Kallestad, førsteamanuensis Nina Grieg Viig, høgskolelektor Janicke Borch Egge, høgskolelektor Per Jørgen Larsen, professor Tom Tiller, NorAforsk (Nordisk senter for aksjonsforskning og aksjonslæring), Universitetet i Tromsø.

Ny i Hordaland – mentorvirksomhet som strategi for utvikling av lærerprofesjonalitet

Prosjektleder: Førstelektor Gerd Grimsæth

Prosjektperiode: 2009–2011

Lærerprofesjonalitet utvikles ikke bare gjennom formell lærerutdanning, men også gjennom praktisk lærerarbeid. En særlig viktig periode i utvikling av lærerprofesjonalitet synes å være det første året som lærer.

I den sammenheng har Høgskolen gjennom flere år allerede deltatt i en ordning med mentoring/veiledning av nyutdannede lærere i Hordaland. Blant annet så hadde Høgskolen i Bergen i 2008/09 ansvar for 100 nyutdannede lærere.

Tiltaket ble lansert i Stortingsmelding 11, 2008–2009 og retter seg mot lærere i barnehagen, grunnskolen og i den videregående skolen. Det er nå etablert som en fast ordning til alle førsteårslærere som en viktig strategi i utvikling av lærerprofesjonalitet.

Delprosjektet utforsker gjennom "følgeforskning" i veiledningskonferanser, veiledningssamtaler og gjennom seminarer, mekanismer for utvikling av profesjonalitet og av mestring av yrket. Samtidig tilbyr det assistanse for å reflektere over erfaringer og videreutvikle sin egen kompetanse i yrket.

Tiltaket er initiert og finansielt støttet av Utdanningsdirektoratet.

Prosjektet (ved HiB) er dokumentert via DVD/video. Det vil også bli lagt ut på HiBTube.

Deltakere: Førstelektor Gerd Grimsæth og førstelektor Grete Nordvik.

Instrumentallærerpraksis i et profesjonsperspektiv

Prosjektperiode: høst 2010–vår 2011

Dette prosjektet fokuserer på musikk lærere, nærmere bestemt instrumentallærere i kulturskolen. Med utgangspunkt i seks læreres refleksjoner omkring egen hverdagslig yrkespraksis er ambisjonen med prosjektet å forstå hva som er karakteristiske trekk ved instrumentallærerens yrkesutøvelse. Deretter å føre slike trekk inn i en diskusjon i forhold til mer tradisjonelle kjennetegn ved profesjonsutøvelse. Med dette signaliseres også en ambisjon om å utfordre mer tradisjonelle oppfatninger om hva som i dag kan regnes som profesjoner, og derved også gi bidrag som, potensielt sett, kan utvide og/eller utfordre til reformulering av eksisterende profesjonsteori.

Deltakere: Masterstudent Randi Vangen og professor Thorolf Krüger.

Profesjonalitet i musikk lærerutdanningen. Et bidrag til forståelse av utdannings-institusjoner som teknologi for utforming av profesjonalitet

Prosjektperiode: 2008–2009

Prosjektet som var et masterarbeid, ble avsluttet våren 2009. Prosjektet var viktig både gjennom sitt tema "Lærerprofesjonalitet i musikk lærerutdanningen", men også ved at det ble gjennomført i et sosialt epistemologisk grep slik dette kortfattet er beskrevet i beskrivelsen for forskningsprogrammet. Prosjektet utforsker hvordan sosiokulturelle omstendigheter i utdanningen etablerer vilkår for hvordan lærestudenter konstruerer kompetanse og profesjonsidentitet. Prosjektet er også formidlet via DVD/Video.

Deltakere: Masterstudent Gro Espedal.

Veileder: Professor Thorolf Krüger.

Lærerutdannerkompetanse: om lærerutdanneren som danningsagent

Prosjektleder: Senterleder og ph.d. Tom Are Trippestad

Prosjektperiode: 2009– (pågående)

En svært sentral aktør i lærerutdanningsfeltet er lærerutdanneren selv. De valg og vurderinger og debatter om og utforminger av utdanningsorganiseringer og så videre som han/hun deltar i, antas å legge sterke føringer på utforming av utdanningspraksiser og på studenters deltakelser i disse, og derved på danningen til profesjonell yrkesutøvelse. Men tross denne viktige strategiske posisjon i feltet fins svært lite forskningsbasert kunnskap om denne aktøren. Vi vet ikke mye om hvem utdannerne er, om deres profesjonelle "selv" som utdanner eller om hva som karakteriserer deres lærerutdannerkompetanse.

Studien, som også organiseres med deltakere fra en rekke forskjellige fag og fra andre høyskoler, som del av UH-nett Vest prosjekt, gjennomføres som en komparativ undersøkelse mellom lærerutdannere i nordiske land. Det finansieres innledningsvis gjennom tildelte incentivmidler fra UH-nett Vest.

Assessment of Young Learner Literacy in a Foreign Language

Prosjektleder: Professor Angela Hasselgreen

Prosjektperiode: 2008–2012

Mål

4-årig prosjekt som sikter mot å utvikle metoder og materiell for å beskrive og vurdere lese- og skriveutvikling hos grunnskoleelever (9–13 år).

Forskningsprosjektet er et samarbeidsprosjekt med to skoler i Bergen og skoler i Litauen, Slovenia og Spania. Det er finansielt støttet av European Centre for Modern Languages (ECML), Høgskolen i Bergen og Norges forskningsråd.

Status 2010

Det er avholdt et arbeidsseminar i Graz, Østerrike, og arrangert en workshop 9.–10. september 2010 der alle medlemsland i Europarådet deltok.

Profesjonsetetikk

Prosjektleder: **Professor Thorolf Krüger**

Prosjektperiode: **2010–2012**

Delprosjektet retter oppmerksomheten mot et lite begrepsliggjort og lite debattert tema innenfor profesjonsproblematikk: profesjonsetetikk. Prosjektet søker, med utgangspunkt i konkrete eksempler på lærerpraksis å introdusere, begrunne og begrepsliggjøre begrepet ”profesjonsetetikk” som studieområde i profesjonsforskning.

Først diskuteres kort hva som her menes med begrepet ”profesjonsetetikk”, hvilken estetikkforståelse og hvilke estetiske tradisjoner det er forankret i, og på hvilken måte det kan ha relevans innenfor profesjonsforskning. Deretter redegjøres for case-studier som viser hvordan estetiske aspekter manifesteres innenfor hverdagslige profesjonspraksiser.

I denne sammenhengen blir relasjonen mellom kunnskap, makt og utformingen av subjektet av sentral betydning.

Visuelle og auditive forstyrrelser innvirkning på konsentrasjonen – et pågående prosjekt

Prosjektledere: **Førsteamanuensis ph.d. Gunvor B. Wilhelmsen**
Høgskolelektor Bente Hvidsten

Prosjektperiode: **2010–2014**

Lærerprofesjonalitet impliserer evne til diagnostisering, kjennskap og beredskap til å håndtere funksjonshemninger. Dette prosjektet omhandler barn og unge med ADD (oppmerksomhetsforstyrrelse uten hyperaktivitet).

Målet er å utvikle tverrfaglig kunnskap knyttet til oppmerksomhet generelt, og visuell og auditiv oppmerksomhet generelt. Dette for å kunne gi en dypere innsikt i årsaker til forstyrret oppmerksomhet og øke muligheten for bedre oppfølging og tilrettelegging gjennom en mer treffsikker metodikk i skole og forskole.

Prosjektet er et samarbeid med LeDoux og Kaplan, New York. Informasjonsvideo er laget og kan lånes på Høgskolens bibliotek. Prosjektet er delfinansiert gjennom helsedirektoratet.

Forskningsdagene

nood

Doktorgradsprosjekter i *Lærerprofesjonalitet*

Utforming av profesjonsidentitet i studieløp. En komparativ studie mellom to ulike studieorganiseringer

Prosjektperiode: 01.04.2010-30.04.2014

Stipendiat: Gro Espedal

Dette dr. prosjektet organiseres som et komparativt prosjekt. Utvalgte studenter fra ordinær allmennlærerutdanning studeres parallelt med studenter ved et alternativt organisert studieløp, "Skolebasert allmennlærerutdanning", hvor blant annet praksisskolen utgjør en utvidet studiearena, og hvor samarbeid mellom praksislærer og lærerutdannere vil foregå i større fellesskap. Gjennom observasjoner, samtaler og ulike institusjonsanalyser undersøkes hvordan yrkesidentitet og profesjonalitet premisslegges, forhandles, etableres og befestes/endres hos lærerstudentene. Prosjektet, som starter opp april 2010, er fullfinansiert som rekrutteringsstipend.

Veiledere: Professor Svein Lorentzen, NTNU.
Professor Thorolf Krüger, HiB.

Profesjonspraksis og kjønn

Prosjektperiode: 2008-2012

Stipendiat: Silje Valde Onsrud

Dette ph.d.-prosjektet fokuserer på kjønnsperformativitet i musikalske praksiser i ungdomsskolens musikkundervisning. Gjennom nærstudier av den musikalske virksomheten i fire musikk læreres undervisningspraksis søker prosjektet å identifisere, vise frem og reflektere kritisk over hvordan kjønnsstrukturer er innskrevet i og formende på det som foregår. Gjennom observasjoner, samtaler og dokumentanalyser utforskes hvordan kjønnsdiskurser er innskrevet i elevers og læreres utsagn og kommunikasjonsformer, i læreplaner, undervisningsmateriell, vurderingsformer, prioriterte former for undervisningsorganisering, og i "tatt for gitte"- praksiser.

Nye innsikter fra prosjektet vil bli introdusert inn i diskusjoner av mer prinsipiell didaktisk og skolepolitisk art. Prosjektet er fullfinansiert gjennom eksternt rekrutteringsstipend.

Veileder: Professor Thorolf Krüger, HiB.

Lærerprofesjonalitet i kulturelle møter

Prosjektperiode: 2009–2013

Stipendiat: Reidun Helen Faye

I dette ph.d.-prosjektet begrepsliggjøres og posisjoneres profesjonskunnskap relasjonelt innenfor en større problematikk omkring utdanningens rolle i samfunnet og dens funksjon i en utviklingssammenheng. Prosjektet fokuserer på hvordan utfordringer i forhold til tilgang til utdanning kan variere innenfor ulike kulturelle settinger og hvordan utdanning blir brukt som redskap til å overvinne fattigdom for ungdom i slumområder i Kathmandu, Nepal. Prosjektet studerer hvilke kvaliteter læreren særlig bør ha for å realisere denne målsettingen. Det er fullfinansiert fra Kunnskapsdepartementet som rekrutteringsstipend. Prosjektet er del av rammeprojektet "The Global Teacher".

Veiledere: Førsteamanuensis Marit Tjomsland, UiB.

Professor Thorol Krüger, HiB.

Elevers matematikksamtaler – læring i bevegelse mellom skole og bedrift

Prosjektperiode: *august 2008–juli 2012*

Stipendiat: *Toril Eskeland Rangnes*

Temaet for ph.d.-studiet er: elevers matematikksamtaler, læring i bevegelse mellom skole og bedrift. Datamaterialet (videoopptak) er hentet fra elever på 8. trinn som samarbeider med et byggfirma for å lære matematikk. Oppdraget elevene får er å tegne og lage en modell av en rorbu i målestokk. Bevegelser i mellom foregår ikke bare på det fysiske plan ved at elevene drar ut til et byggfirma og diskuterer plantegningene sine med en tømmer – like mye er det bevegelse mellom ulike mål, ulike språk og ulike redskap og hvordan denne bevegelsen bidrar inn mot elevenes samtaler knyttet til matematikklæring. Eskeland Rangnes studerer samtaler elevene har med hverandre, med lærer og med tømmer i bedriften i et Bakhtinsk perspektiv. Prosjektet er finansiert som del av LIMP (se prosjekttale annet sted i årsmeldingen).

Hovedveileder: Professor Simon Goodchild, UiA
(Universitetet i Agder).

Biveileder: Professor Marit Johnsen-Høines, HiB.

Læreboka i historiefaget

Prosjektperiode: 2007–2011

Stipendiat: Christian Sæle

I dette ph.d.-prosjektet forstås lærerprofesjonalitet som det å forstå vilkår for kunnskap slik disse etableres gjennom læremidler. Prosjektet utforsker hvordan kunnskap ligger innskrevet i lærebøker, i dette tilfellet i historiefaget, og konstruerer samfunnsbilder. Læreboka forstås som en sentral "agent" som både er strukturert av kunnskap og som bidrar til å strukturere og legge føringer på den kunnskap som utvikles. Prosjektet utforsker også hvilke kvalitetskriterier lærebokforskere legger til grunn. Prosjektet er fullfinansiert gjennom eksternt rekrutteringsstipend.

Veileder: Professor Karl Egil Johansen, HiB.

Danningsprosesser i kinesiske barnehager (Cultural Formation in Chinese Kindergartens)

Prosjektperiode: 01.08. 2010–31.07. 2014

Stipendiat: Ida Marie Lyså

Prosjektet vil utforske kulturelle dannelsprosesser i to barnehager i Shanghai, Kina, med hovedfokus på barnas perspektiv (barn som informanter). Prosjektet har sin teoretiske basis i Childhood Studies. Følgende fokus vil være av relevans; det kontekstuelle barndomsidealet i det urbane Kina, den pedagogiske basis for Kinesisk barnehagepraksis, samt relasjonen barn-voksen og barn-barn. Antropologisk feltarbeid og deltagende observasjon vil være den metodiske tilnærmingen til studiet. Prosjektet er finansiert som del av NFR-prosjektet Barnehagen som dannelsarena.

Hovedveileder: Professor Randi Dyblie Nilsen ved NOSEB
(Norsk senter for barneforskning), NTNU.

Biveileder: Førsteamanuensis ph.d. Elin Eriksen Ødegaard,
HiB.

Barnefellesskapet i den institusjonaliserte barndommen. En studie av vilkår for demokratisk danning i barnefellesskapet i barnehagen

Prosjektperiode: 1.10. 2010–30.09. 2014

Stipendiat: Liv Torunn Grindheim

Temaet for ph.d.-prosjektet er: Barnefellesskapet i den institusjonaliserte barndommen. En studie av vilkår for demokratisk danning i barnefellesskapet i barnehagen. Målet er å forstå mer av det som skjer i barnefellesskapet og hvordan erfaringer fra dette fellesskapet eventuelt kan være demokratisk dannende. Forhandling om medvirkning som demokratisk rett og verdi blir sett i sammenheng med barnefellesskapet og vilkår for demokratisk danning der. Eksempler på vilkår for danningen kan være begrepsbruk, forhandlingsstrategier, rutiner og leketøy. Prosjektet er finansiert som del av NFR-prosjektet Barnehagen som dannelsesarena.

Hovedveileder: Førstemanuensis, doktor polit.
Vebjørng Tingstad, NTNU,
Norsk senter for barneforskning.

Biveileder: Førstemanuensis ph.d. Elin Eriksen Ødegaard,
HiB.

Individualisering som pedagogisk ide(al) – en komparativ studie av førskolelæreres pedagogiske praksis

Prosjektperiode: 01.09. 2010–31.08. 2014

Stipendiat: Åsta Birkeland

Prosjektet er et delprosjekt i Barnehagen som dannelsesarena og vil gjennom en komparativ tilnærming utforske hvordan individualisering som ide(al) forstås av førskolelærere og hvordan individualisering kommer til uttrykk i førskolelærernes praksis i en barnehage i Norge og en i Kina.

Prosjektet vil bidra med empirisk kunnskap om lokal utforming og forståelse av globale ideer om individualisering i barnehagen. Prosjektet vil også belyse hvordan førskolelærerne i sin praksis forhandler mellom faglige ideal, kulturelle tradisjoner, faglige tradisjoner og praktiske muligheter og begrensninger. I tillegg vil prosjektet bidra med kunnskap om komparativ forskning som metode for å utforske dannelsesideal i barnehagen. Prosjektet er finansiert som del av NFR-prosjektet Barnehagen som dannelsesarena.

Hovedveileder: Anne Trine Kjørholt,
Daglig leder/førsteamanuensis ved
Norsk Senter for Barneforskning (NOSEB).

Biveileder: Professor Inger E. Eriksson, HiB.

Morsmålsfagets kultur – en studie av faglig identitet og fagforvaltning hos islandske morsmåslærere

Prosjektperiode: 2009–2012

Stipendiat: Kjersti Lea

Doktorgradprosjektet er en undersøkelse av om det ser ut til å finnes en felles utdanningskultur og yrkesidentitet blant islandsklærerne i den videregående skolen på Island. Sju lærere deltar i prosjektet. På grunnlag av det innsamlede materialet vil Lea finne ut av om en felles kultur og identitet, hvis den finnes, er tuftet på den felles utdannelsen lærerne har, eller om den er nærmere knyttet til praksis, til arbeidsplass og erfaring. Utover det å belyse lærernes selvforståelse, kan undersøkelsen fortelle oss noe om danningsidealer og kulturelle og historiske faktorer i morsmålsfaget og utdanningssystemet på Island. Prosjektet er fullfinansiert gjennom eksternt rekrutteringsstipend.

Veiledere: Førsteamanuensis Laila Aase, UiB.
og professor Thorolf Krüger, HiB.

Andre typer prosjekter under senteret

Nasjonale forskerskole for lærerutdanning (NAFOL)

Prosjektperiode: 01.01. 2010–31.12. 2016

Etableringen av Høgskolen i Bergens (HiB) rolle og funksjon som del av den nyopprettede Nasjonale forskerskole for lærerutdanning (NAFOL) har i 2010 vært av stor viktighet. Denne forskerskolen, som er finansiert som et prosjekt under Norges Forskningsråd (40 mill.), er organisert som et nettverk, der HiB er en sentral aktør.

NAFOLs første nasjonale konferanse (med påfølgende seminar) ble avholdt 9.–11. november 2010 i Bergen med blant annet, HiB/Senter for utdanningsforskning (SUF) som medarrangør. To av SUFs professorer holdt dobbeltforelesninger: professor Inger Eriksson om "Læreres kunnskapsoppdrag" og professor Thorolf Krüger om "Utdanningsinstitusjoner som dannelsesarenaer – noen forskningsstrategiske overveielser".

NAFOL-virksomheten involverer flere av HiBs ansatte: tre av SUFs stipendiater Gro Espedal, Reidun Faye og Liv Torunn Grindheim er nå tatt opp som studenter ved denne forskerskolen. Professor Thorolf Krüger er engasjert av NAFOL i delstilling i to år fremover. Dette engasjement innebærer blant annet koordinering av kull to (20 ph.d -stipendiater), planlegging av kurs og seminarer, forelesninger og ledelse av work-shops.

Et nytt nasjonalt ph.d -seminar arrangert av SUF/NAFOL er under planlegging. Det vil bli avholdt 19.–20. sept. 2011 ved HiB/Avdeling for lærerutdanning. Her vil ansatte både fra Senter for utdanningsforskning og Senter for kunstfag, kultur og kommunikasjon holde forelesninger. I flukt med dette seminaret vil det også bli arrangert et dagsseminar for veiledere av ph.d-studenter.

HiBTube

Prosjektledere: Førsteamanuensis ph.d. Tom Are Trippestad

Førsteamanuensis ph.d. Jon Hoem

Prosjektperiode: 2009– (pågående)

Om prosjektet

HiBTube har som mål å være en multimediadatabase for å understøtte læreres undervisning og studentenes læring ved ulike fag på høyskole og universitet. Den skalkunne brukes til faglig utvikling og diskusjon på tvers av institusjoner og fag.

Mål

Et langsiktig mål er at HiBTube skal gi studenter, lærere og forskere et unikt materiale for å forbedre undervisning og læring og dermed gi viktige bidrag til utvikling av lærer-profesjonalitet.

I første omgang vil HiBTube ta utgangspunkt i pedagogiske områder knyttet til Avdeling for lærerutdanning. Men HiBTube kan senere utvides til også å omfatte flere fagområder ved Høgskolen i Bergen.

Status 2010:

I 2010 har den eksisterende løsningen blitt vedlikeholdt og oppgradert. Basen inneholder ved utgangen av 2010 mer enn fire hundre videoer av varierende lengde. I løpet av 2010 har det blitt lastet opp 150 nye videoer til systemet. I 2011 vil den tekniske løsningen bli lagt over på en ny plattform, Resourcespace. Dette for å sikre at vi i fortssettelsen baserer oss på et fleksibelt teknisk rammeverk som videreutvikles og oppdateres, samtidig som det fortsatt er til fri bruk for HiB og våre samarbeidspartnere.

Prosjektdeltakere: Førsteamanuensis Tom Are Trippestad, høgskolelektor Trygve Tollefsen, seniorkonsulent Dag Ove Vareberg, prosjektleder Jon Hoem, multimediautvikler Xavier Bonète og vevutvikler Åsmund Garfors.

FORPRO - Forum for profesjonsstudier og profesjonsdialog

Prosjektleder: *Førsteamanuensis dr. polit. Tom Skauge*

Prosjektperiode: *pågående*

Forum for profesjonsstudier og profesjonsdialog er et forskningsnettverk som er organisert rundt profesjonsrettet forskning. Forpro har som mål å stimulere til ny forskning på problemstillinger knyttet til profesjonsutdanning og profesjonsutøvelse, og arbeider for å skape en møteplass og en dialog mellom erfaring fra vitenskap og erfaring fra praksisfeltet. Forumet har som mål å særlig knytte sammen forskere i Bergen og på Vestlandet. Forpro er administrativt tilnyttet Senter for utdanningsforskning.

Status 2010

I 2010 jobbet Forpro særlig mot tre nettverk for forskning om samhandling med yrkes- og næringsliv: NEON-nettverket med forskningskonferanse i Bodø, profesjonsetisk workshop ved NHH som arrangør for profesjonsetisk nettverk og nettverksbygging knyttet til HiBs nye master i innovasjon, entreprenørskap og teknologiledelse.

Tre forskningssøknader ble sendt i 2010. Søknadene fokuserte blant annet på profesjoner, ledelse og institusjoner som har ansvar for å redusere frafall i videregående skole. Forpro fikk god omtale på søknadene til NFRs program Utdanning 2020 og VAM og tilslag på søknaden fra Regionalt Forskningsfond. Prosjektet har tittel: Teknologiledelse og fagopplæring i et CNC- og robotnettverk på Vestlandet: En tverrfaglig studie av kompetanseutvikling i et regionalt utviklingsperspektiv.

Les mer om FORPRO på www.profesjon.no

Doktorgradsprogram: Studier av danning og didaktiske praksiser

Høgskolestyret vedtok i juni 2008 å starte arbeidet med å oppnå universitetsstatus. Høsten 2009 ble arbeidet med utvikling av doktorgradsområder inkludert som et ledd i høgskolens omstillingsprosjekt.

Studier av danning og didaktiske praksiser er den foreløpige tittelen på doktorgradsområdet til Avdeling for lærerutdanning. Arbeidsgruppen som har ansvaret for oppbygningen av dette doktorgradsprogrammet, består av avdelingens to senterledere og lederne for de strategiske forskningsprogrammene, i tillegg til sentrale fagpersoner.

Referansegruppe

Referansegruppen for doktorgradsprogrammet består av eksterne fagpersoner anbefalt av avdelingene, tillitsvalgte og studentrepresentanter. Mandatet til referansegruppen er å gi råd om vitenskapelig og kursfaglig innhold i doktorgradsprogrammet, for å sikre at programmet holder internasjonal forskningskvalitet, er tilstrekkelig nyskapende og i tråd med NOKUTs krav.

- *Professor Berit Bae, Høgskolen i Oslo*
- *Instituttleder, ph.d. Niels Overgaard Lehmann, Aarhus Universitet*
- *Professor Yrjö Engeström, Universitetet i Helsinki*
- *Professor Lars Løvlie, Universitetet i Oslo*
- *Tillitsvalgt Kjetil Børhaug, samfunnsfagseksjonen, AL*
- *Studentrepresentant Isabel Grindheim*

Gruppen hadde fem møter i 2010, inkludert ett med avdelingens mastermiljø. Arbeidet med programmet stoppet delvis opp høsten 2010 grunnet langtidssykemeldinger og lengre utenlandsopphold for noen personer i arbeidsgruppen. Første møte med referansegruppen er fastsatt til 17.–18. januar 2011.

SENTER FOR UTDANNINGSFORSKNING

OM HØGSKOLEN

STUDIER

AKTUELT

FORSKNING

[Hovedside](#) > Senter for utdanningsforskning

SENTERET

Om senteret

og utvikling

Presentasjon av professorer tilknyttet senteret

Angela Hasselgreen, professor i engelsk språkdidaktikk

Angela Hasselgreen er prosjektleder for prosjektet Assessment of Young Learner Literacy, et internasjonalt prosjekt støttet av ECML (European Centre for Modern Languages, Council of Europe). Hasselgreen er professor i engelsk språkdidaktikk ved Avdeling for lærerutdanning og har sin forskningsbakgrunn innen språktesting og vurdering, med et spesielt fokus på barn og ungdom. Hun har hatt forskningssamarbeid med europeiske partnere om evaluering av skolebarn på flere oppdrag fra ECML. Hun er styremedlem i EALTA (European Association for Language Testing and Assessment). Hun har også vært involvert i utarbeidingen av nyere skolepensum for engelsk, gjennom Kunnskapsløftet, samt er involvert i utvikling av nasjonale prøver for engelskfaget. Hasselgreen er en av grunnleggerne for et nasjonalt nettverk for forskning på språklæring i grunnskolen.

Karl Egil Johansen, professor i historie

Karl Egil Johansen har vært ansatt ved Høgskolen i Bergen, Avdeling for lærerutdanning siden 1994. Før det arbeidet han i mange år i folkehøgskolen og som oppdragsforsker. Johansen har skrevet en rekke bøker og faghistoriske artikler, særlig om fiskerihistorie og kystkultur, men også om kommune- og regionshistorie, Midtøsten og jødisk historie, idrettshistorie og fagdidaktikk. Deltaker og medforfatter i Norges kyst- og fiskerihistorie, et samarbeidsprosjekt mellom Universitetet i Bergen og Tromsø og Høgskolen i Bodø og Volda i anledning 200-års jubileet for Grunnloven i 2014. Johansen er også med i prosjektet Ideoskosa om norske skolesangbøker (Senter for kunstoffag, kultur og kommunikasjon).

Inger Eriksson, professor i pedagogikk

Eriksson er professor i pedagogikk ved Høgskolen i Bergen, og vitenskapelig rådgiver for forskningsprosjektet Barnehagen som dannelsesarena (2009–2012). Forskningsprosjektet er støttet av Norges forskningsråd. Hun er også leder for den tverrfaglige gruppen Praksisutviklende forskning (HiB) som arbeider med å prøve ut modellen "Lesson Study" som redskap for profesjonsutvikling. Eriksson er for tiden vitenskapelig leder for forskningsprosjektet "Kemitexter som redskap for naturvetenskapligt lärande: en komparativ studie av undervisningspraktiker i svenska och finlandssvenska klassrum, Vetenskapsrådet, Sverige (2007–2009)". Prosjektets sluttrapport kommer i 2011. Eriksson er også professor i pedagogik ved Stockholms universitet. Inger Eriksson disputerte for sin doktorgrad i 1999 ved den pedagogiske institusjonen, Uppsala universitet, med avhandlingen: Lärares pedagogiska handlingar. En studie av lärares uppfattningar av att vara pedagogisk i klassrumsarbetet.

Marit Johnsen-Høines, professor i matematikdidaktikk

Marit Johnsen-Høines er prosjektleder for prosjektet Lærings-samtalen i matematikkfagets praksis (LIMP). Johnsen-Høines er professor i matematikdidaktikk ved Avdeling for lærerutdanning. Hun er utdannet lærer ved Høgskolen i Bergen (1967), har praksis fra grunnskolen i Bergen, og har siden 1984 arbeidet som lærerutdanner ved Høgskolen i Bergen, med hovedfag i matematikdidaktikk. Hun har dr. philos. innenfor praktisk pedagogikk/matematikk fagdidaktikk fra Universitetet i Bergen, 2002. Hun har vært opponent ved disputaser, deltatt i og ledet rammeplanutvalg for lærerutdanning, har utstrakt deltagelse i nasjonale, nordiske og internasjonale nettverk og ledet den internasjonale matematikdidaktikkonferansen PME 28 i Bergen i 2004. Hun er forfatter av en lang rekke av matematikdidaktisk litteratur.

Thorolf Krüger, professor i utdanningsvitenskap

Thorolf Krüger er professor i utdanningsvitenskap ved HiB, Senter for utdanningsforskning, og leder for tiden det strategiske forskningsprogrammet *Lærerprofesjonalitet*. Krüger har doktorgrad fra University of Wisconsin at Madison, USA med avhandlingen: "Teacher Practice, Pedagogical Discourses and the Construction of Knowledge". Hans forskningsinteresser omfatter bl.a. problematikk knyttet til ulike sammenhenger mellom utdanning, vitenskap og yrkesutøvelse og hvordan makt/kunnskapsbegrepet får betydning for utforskning og forståelse av slik problematikk. I særlig grad er forskningsinteressen knyttet til utdanningsinstitusjoner som dannelsesarenaer.

Krüger har undervist i bl.a. didaktikk, læringsteori, estetisk teori, kulturteori og danningsteori, ensembleledelse og kordireksjon. Han har vært medlem av en rekke nasjonale utvalg og vært mye brukt som foredragsholder bl.a. ved forskningskonferanser.

Han er fra 2011 engasjert i en toårig delstilling ved Nasjonal forskerskole for lærerutdanning (administrert fra NTNU/PLU) hvor han skal være kullkoordinator for 20 ph.d - studenter, samt virke som kursholder, veileder og foreleser.

Ansatte

Tom Are Trippestad – Senterleder

Tom Are Trippestad er ph.d. i vitenskapsteori og er i dag leder for Senter for utdanningsforskning. Han er også faglig leder ved delområdet Lærerprofesjonalitet i en utdanningsvitenskapelig kontekst innenfor det strategiske forskningsprogrammet Lærerprofesjonalitet ved HiB. Han er utdannet cand. polit. fra Norsk Lærerakademi og Universitetet i Bergen og avla doktorgraden ved Senter for vitenskapsteori. Trippestad har tidligere arbeidet ved Norsk lærerakademi, Senter for Europeiske Kulturstudier og ved pedagogikkseksjonen ved HiB innenfor allmennlærerutdanningen.

Thorolf Krüger – Professor

Thorolf Krüger er professor i utdanningsvitenskap ved HiB, Senter for utdanningsforskning, og leder for tiden det strategiske forskningsprogrammet "Lærerprofesjonalitet". Krüger har 15 års erfaring fra arbeid som lærerutdanner, og har de senere år arbeidet som programansvarlig for FoU, som prodekan ved avdeling for lærerutdanning og som leder av HiBs sentrale forskningsgruppe. Årene 1990–1993 var han forskningsstipendiat ved Norges Allmennvitenskapelige Forskningsråd og 1993–1997 Fulbright Fellow ved University of Wisconsin at Madison, USA, hvor han også tok sin doktorgrad. Krüger har undervist i vitenskaps - og forskningsteori, veiledet master- og doktorgradsstipendiater og vært opponent ved en rekke disputaser i Norge, Sverige og Danmark.

Dag Ove Vareberg - Seniorkonsulent

Dag Ove Vareberg er administrativt ansatt i femti prosent stilling på SUF. Han er cand.philol. med hovedfag i musikkvitenskap fra Universitetet i Oslo med fordypning i musikkteknologi. Dag Ove har arbeidet som informasjonskonsulent og webredaktør i flere år. Han har også variert erfaring som lærer i grunnskolen, folkehøgskole, kulturskole og videregående skole.

...stilla skrytetele rone-
...ing at hvem som heter
...befinner seg. I prak-
... hvor mye et nettsted
...ke av andre enn opp-
...interessant, eller fordi
...n på verdensbasis ha
...steder hvor produsent-
... minst mediebedrifter.
...er å definere det lag-
...ed alle de sidene som

Noen utvalgte publikasjoner innen utdannings- forskningsfeltet ved HiB

Dannings- og meningsteoretiske tilnærminger til utdanningsvitenskap og lærerprofesjonalitet

Formidling:

Trippestad, Tom Are (2010): Kongens siste argument. Retorikk som kritisk samfunns-
vitenskap og motsatt: en drøfting av muligheter, utfordringer og problemer. Red. Per Otnes.
Sosiologisk Årbok, Novus Forlag, Oslo.

Trippestad Tom Are (2009): Key-note konferanseforedrag. Danningsperspektivet – viktig i
profesjonsutdanning? Holdt ved Helse og Sosials årskonferanse, HiB/Bergen

The Glocal Teacher – internasjonale komparative studier av lærerprofesjonsidentitet

Formidling:

Trippestad, Tom Are (2009): Internasjonalt konferanseforedrag. The Code of Command
Humanism and it`s Failures. Holdt ved konferansen School Change and Teacher Development:
History, Theory and Approach ved Institute of Schooling reform and Development, East China
Normal University, 21. november 2009.

Trippestad, Tom Are (2009): Internasjonalt konferanseforedrag The Construction of “Public”,
“Management” and the “New” in New Public Management. Ved Hangzhou Normal University,
Hangzhou Kina. v/Tom Are Trippestad , The Glocal Teacher: Europa, 22. november 2009.

Læreres kunnskapsoppdrag: om lærerprofesjonalitet, kunnskapskultur og danning-potensiale

Formidling:

Eriksson, Inger (2010): Læreres kunnskapsoppdrag. Foredrag NAFOL-konferanse
10.11. 2010, Bergen.

Barnehagen som dannelsingsarena

Formidling:

Ødegaard, Elin Eriksen (2009): Children's initiatives and teachers' practice-education manoeuvres in the Norwegian preschool classroom. In Judith McConell Farmer (ed), The education of young children: research and public policy. Linton Atlantic Books. ISBN: 978-0-9817854-2-4 53800

Ødegaard, Elin Eriksen (2010): Piracy in Policy. Invited key note speech. In Early Childhood Curriculum, Policy and Pedagogy: International Perspectives, Chelmsford, Cambridge: Anglia Ruskin University, British Academy, 25.-27. mars 2010

Schei, Tiri Bergesen (2010): Små barns selvscenesettelser. Hva kan man lære om formingen av små barn ved å forske i barnehagen? Barnehagen - Tidsskrift for barnehagefolk. 04 (04):14-17. ISSN 1501-9667, april 2010.

Den informasjonskompetente lærer

Formidling:

En større presentasjon og arrangør av Pestalozzi-konferansen i Bergen 14.-17. september 2010.

Project on Assessment of Young Learner Literacy in a Foreign Language

Formidling:

9.-10. september 2010: Arrangør av "The Central Work-shop" der alle medlemsland i Europarådet deltok.

Profesjonsetetikk

Formidling:

Krüger, Thorolf (2010): Lærere praksisform i estetisk perspektiv, gjesteforelesning (2t) UiB, august 2010:

Lærerutdanningen som kunnskapsorganisasjon og dannelsesarena

Formidling:

Krüger, Thorolf (2010): "Utdanningsinstitusjoner som dannelsesarenaer - et sosialt epistemologisk perspektiv". Foredrag på ph.d.-seminar, Nasjonal NAFOL-konferanse, 11. november 2010.

Læringssamtalen i matematikkfagets praksis (LIMP)

Formidling:

Seventh Congress of the European Society for Research in Mathematics Education, 9.-13. februar 2011, Rzeszow, Polen.

Presentasjon: Toril Eskeland Rangnes: Moving between school and company.

Etterutdanningskonferanse for lærerutdannere i matematikk, 20.-23. september 2010, Sanner. Plenumsforedrag: Marit Johnsen-Høines: Undersøkelandskap som didaktisk grep – utfordring for læreres kritiske kompetanse

Hansen, R.(2010). Modeller, miljø og kritisk demokratisk kompetanse. Tangenten 3/2010

Johnsen-Høines, M. (2010). Interpretative Research as Collaborative Inquiry. In B. Sriraman, C. Bergsten, S. Goodchild, G. Palsdottir, B. D. Søndergaard, & L. Haapasalo (Eds), The First Sourcebook on Nordic Research in Mathematics Education (p. 109-123). Charlotte NC: Information Age Publishing.

Se fullstendig oversikt på: www.hib.no/senter/suf

Laurel

Kort om Senter for utdanningsforskning - 2010

- *Internasjonal sub-konferanse i tilknytning til OMEP/ "Contemporary Approaches to School Development."* Delegasjoner fra ECNU (East China Normal University) og STA (Shanghai Theatre Academy). Underskrivelse av forlenget intensjonsavtale med STA, 15.–19. august.
- *Pestalozzi-konferanse: "Den informasjonskompetente lærer".* Internasjonal konferanse og workshop 14.–17. september.
- *Medarrangør og en rekke bidrag ved "Utdanningskonferansen 2010."* 25.–26. oktober.
- *Senteret var hovedarrangør av NAFOL-konferanse (Nasjonal forskerskole for lærer-utdanning) sammen med UiB og NAFOL-sekretariatet. Det ble også arrangert ph.d.- og førstelektorseminarer i Bergen 9.–11. november.*
- *Den kinesiske gjesteforskeren He Min, tilknyttet forskningsprosjektet Barnehagen som dannelsesarena (BDA), har hatt fullt forskeropphold i studieåret 2009/2010.*
- *FORUD (Forum for utdanningsforskning og dannelsesproblematikk) er et utdanningsvitenskapelig forum i regi av Senter for utdanningsforskning. Forumet skal bidra til å utvikle forskningsprosjekter og dermed utfordre relevant samtidig forskning. I 2010 har det vært arrangert en rekke ulike seminarer der hovedtemaet har vært "Dimensjoner ved danning". Både forskere på HiB og eksterne forskere har bidratt.*

Kommunikasjon

Senter for utdanningsforskning (SUF) har websidene som sin viktigste informasjonskilde.

På www.hib.no/senter/suf finner du til enhver tid informasjon om aktiviteter og prosjekter i regi av senteret.

Avdeling for lærerutdanning har ellers stor FoU-aktivitet (forskning og utvikling), se www.hib.no for mer informasjon.

Besøksadresse:

Senter for utdanningsforskning (SUF)
Landåssvingen 15, 5096 Bergen

Postadresse:

Høgskolen i Bergen
Senter for utdanningsforskning
Postboks 7030, 5020 Bergen

Kontaktpersoner:

Senterleder Tom Are Trippestad
Tlf.: 55 58 58 32
E-post: tat@hib.no

Seniorkonsulent Dag Ove Vareberg
Tlf.: 55 58 58 37
E-post: dov@hib.no

Mer informasjon finner du på:

www.hib.no/senter/suf